

“DAN KLINKT HET SCHOT”

bijdrage van Stichting Hattum de Vries

Onder grote spanning staan de bemanningen van de skûtsjes, terwijl hun schip aan de wal ligt, te wachten op het startschot. Op het startschip staat de starter. De chronometers vertellen hem dat het bijna tijd is om het startschot te lossen. Een luide knal klinkt, het zwarte kruit zorgt voor veel rook en een dikke steekvlam. Een spectaculair gezicht. En dan vliegen de zeilen omhoog en mag er een scheepslengte geboomd worden en weg zijn de skûtsjes.

Aan het einde van de wedstrijd, als de schepen bij hun bordje zijn aangekomen, schiet de starter elk skûtsje af.

Deze starter bij het skûtsjesilen te Eernewoude is Sietse Reitsma uit Oudega. Hij doet deze klus al een jaar of acht. Hij vindt het prachtig om op het startschip het skûtsjesilen op deze manier de organisatie te helpen.

Het geweer, door Sietse Reitsma gebruikt, is een dubbelloops jachtgeweer, kaliber 12, nr. 1763, merk Dumoulin.

Op zich is dit gegeven niet zo relevant, echter wat blijkt?

Dit geweer is in bezit geweest van Hattum de Vries, die er als jager gebruik van heeft gemaakt van 1949 - 1956. Hij heeft het daarna over gedaan aan Jelle v.d. Wal, Expediteur te Oudega aan de Buorren 55. Sietse Reitsma krijgt, als schoonzoon, het geweer, samen met de jachtrechten.

Tot zover Sietse Reitsma.

Een aardige aanleiding om in het archief van de Hattum de Vriesstichting te grasduinen naar wat Hattum heeft bewaard aan materiaal over zijn grote hobby.

Hattum, geboren in 1877, heeft in 1904 een grote jachtakte en in 1910 lezen we dat hij een ganzenroer gekocht heeft. In 1912 op 12 januari biedt hij een ganzenroer te koop aan in het Nieuwsblad. In 1945 heeft Hattum in zijn bezit een centraal enkelloops jachtgeweer. Kaliber 16, nr.63270.

Een van de vroegste bronnen is een briefkaart uit 1912 van een meneer van der Veen uit Hardegarijp, die Hattum een ganzenroer aanbiedt. Ik druk het verhaal hierbij af. Het is niet bekend of Hattum op deze uitnodiging is ingegaan.

Hardegarijp. 10 Feb' 1912
Uw!

Stuur aanleiding van uw schrijven van 7 dezer kan ik U het volgende melden. Het roer is precies 2 meter lang. de prijs is f 55. Om een dag te konink jagen is voor mij nogal wat beswaardelijk. ge kunt echter hier wel komen om het te zien. Ik wensch echter vrij te blijven aangesien ik nog al meer dan roer heb. U zijn het deel is dat het roer U wel geschikt is. het weegt p. m. 15 pond. doch er is een passend stuk. lood bij dat er gemakkelijkt met een houthoef aangef. zet en afgenomen kan worden. Het is een Centraal sluiting met in de loop

Grote de
Gt. v. d. Veen.

In 1949 treffen wij opnieuw een bron aan. Het is een nota van de gebr. Wever, wapenhandelaar te Leeuwarden over de koop van een dubbelloops jachtgeweer, kaliber 16, nr.1763.

Het dubbelloops jachtgeweer komt met de vrachtdienst van Welling aan. Tenslotte zien wij dat Hattum in 1956 zijn dubbelloops jachtgeweer, kaliber 12, merk Dumoulin, nr.1763 verkoopt. Hattum staat dan bekend als "zonder beroep". Het wapen komt nu in bezit van Jelle v.d. Wal, hierboven beschreven.

Mag je zo maar het jachtbedrijf uitoefenen ?

Om te jagen heb je een machtiging nodig van het bevoegd gezag. De eerste machtiging, die wij tegenkomen stamt uit het jaar 1903. Hattum krijgt toestemming te jagen op ganzen en zwanen

met een ganzenroer met tenminste een lengte van 1.884 meter en een zwaarte van 15 kg. Onder de machtiging zien wij de handtekening van de Commisaris der Koningin Haersma thoe Sloten. Wij treffen verscheidene jachtakten en machtigingen aan. In het jaar 1919 krijgt hij toestemming van gebruikers en beheerders van landerijen om te jagen. Ik noem hier de namen van die eigenaren: Kijlstra, v.d. Heide, Wijma, Tjeerdsma, Balsma, Kuperus, de Jong, de Vries, Wed. Welling, Vaartjes, Sietsma en Jacobsma. Voor de ouderen onder ons nog bekende namen.

Van 1949 treffen we een machtiging aan, waar Hattum toestemming krijgt te jagen met anderen in een combinatie. Op deze lijst bevinden zich 50 handtekeningen van eigenaars en gebruikers van landerijen en waterpartijen, waaronder de diaconie, pastorie en kerkvoogdij van de Nederlands Hervormde Gemeente. Mooi is te zien aan de machtiging de positie van Hattum.

De ene keer wordt hij arbeider genoemd, de andere keer machinist.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn de wapens ingeleverd bij de overheid.

De kans is groot dat de Landwacht met de hagelgeweren geschoten heeft.

Als de Tweede Wereldoorlog voorbij is, krijgt Hattum de machtiging van het Militair Gezag.

Zij vervangt in deze overgangstijd de centrale overheid, die nog bezig is uit Londen over te komen.

Zij zullen Hattum wel even tegen "de lamp hebben gehouden" voordat zij hem de machtiging gaven. Onderstaand ziet u deze machtiging.

1e AFDEELING A.

WAPENVERORDENING MILITAIR GEZAG.

De waarnemende COMMISSARIS DER KONINGIN in de provincie *Friesland* verleent namens het militair gezag in die provincie krachtens de Wapenverordening Militair Gezag aan

.....H.K. de Vries.....

oud 68 jaar, wonende te Oudega (Sm.).....

vergunning tot het bij zich of voorhanden hebben van een...centraal enkelloops jachtgeweer, merk, kaliber ..16., nummer ...63270.....

Deze vergunning geldt tot wederopzegging en uiterlijk tot en met 30 Juni 1946 en moet in geval van intrekking onverwijld aan den Commissaris der Koningin worden teruggezonden.

Leeuwarden, ..30..October..... 1945

De waarnemende COMMISSARIS DER KONINGIN
in de provincie *Friesland*,

A. W. van

In hetzelfde jaar wordt Hattum ook lid van de Nederlandse jagersvereniging, afdeling Beetsterzwaag, district Smallingerland. In een brief van 27 mei 1946 lezen wij dat de organisatie gemeend heeft die winter niet te moeten vergaderen, omdat de strenge winter te hoge eisen stelde aan de slechte toestand van de fietsen en banden. Duidelijk moet zijn dat het jagen voor en ook nog een tijdje na de oorlog broodjagen is. Het is een bron van inkomsten.

Hattum zal ook een proeve van bekwaamheid afgelegd moeten hebben. In ieder geval heeft hij, als lid van de burgerwacht in 1935 op 3 december het diploma behaald voor betoonde schietvaardigheid, wat in het archief te bezichtigen is. Overigens weten wij uit de informatie over de Burgerwacht, dat Hattum veel punten haalde op schietwedstrijden. Bij de insiders is bekend, dat Hattum zuinig is geweest op zijn patronen. Het verhaal gaat dat, als Hattum een 5 tal hazen thuisbrengt, zijn vrouw hem wel even vraagt: "En Hattum, hoeveel patronen heb je gebruikt?"

Naast de officiële stukken, die Hattum bewaard heeft, treffen we ook veel reclamemateriaal aan, prachtig geïllustreerd. Diverse firma's zoals de Nederlandse wapen en munitiefabriek uit 's Hertogenbosch, M. Kupperus-Goosen te Oud Gastel enz. bieden hun waren aan.

Prachtig is te zien, om een voorbeeld te noemen, hoe men zijn merk patronen aanprijst.

De Bataaf hageljachtpatronen zijn de beste. Echter de firma Alard Fils te Maastricht denkt daar anders over. "Eénmaal met looppalpatronen jagen is nooit meer een ander merk vragen".

De Tiropatroon van de firma Valkenburg is echter, volgens de heer B.v.d.A te M. puik.

"Met 10 Tiro's schoot ik in de polder 9 hazen kikdood op afstanden van 50 à 60 meter.

Deze patronen zijn puik, puik".

In het "Jachtbedrijf", blad van de wapenhandelaar de gebr. Wever te Leeuwarden treffen we in juli 1949 het volgende artikel aan over welke hond een prima jachthond is. We drukken dit artikel hierbij af.

WAAROM GEEN POEDEL?

„Toen ik nog 'n jongen was, gebruikte mijn vader op de jacht dikwijls een poedel. hoewel hij een kennel van verschillende soorten jachthonden bezat”, schrijft een medewerker van het Engelse jachtblad „Shooting Times”. Alle jaren ging hij 'n tijdje jagen bij een vriend, een groot jager van de oude school, die een kennel van poedels had, en nooit met andere honden jaagde. Het is bekend dat de poedel de waterhond is (of was) van Frankrijk, en dat de mode, hem te beknippen en te scheren, een natuurlijke oorzaak heeft. De Franse waterwildjagers deden zulks.

omdat de vacht te veel vocht en slik meeneemt en de ongeschoren hond te zwaar in het water wordt. Er is verder geen intelligenter hond dan de poedel, men kan hem vrijwel alles leren. En ook is hij hard en moedig en er zit enorm veel jacht in. Ik ga dan ook een jonge poedel africhten. Lukt het niet dan kan ik hem altijd nog aan mijn vrouw geven als „pet” en koop ik een Ierse waterspaniel of een krulharige retriever voor mij zelf.

Bij de nalatenschap van Hattum zitten nog honderden schietkaarten. Ook bevindt zich er nog een bakje met lege hagelpatronen. Hattum vulde ze zelf met kruit en hagel.
Bovenstaande geeft een verrassend kijkje op onze oud inwoner.

Tenslotte.

In de woonkamer van Wietske de Vries op het West hing boven de deur naar de winkel een prachtig ingelijst document, waar uit bleek dat haar vader het brevet van behendigheid had gekregen in het bajonetschermen bij het regiment infanterie als milicien der lichting 1897. Hattum had iets met wapens.

Hebt u interesse om alles even te bekijken, neem gerust contact op met de Hattum de Vriesstichting voor een afspraak.

Arjen Bosgraaf